

УДК 342.565.2

Шаптала Н. К. – кандидат юридичних наук, суддя Конституційного Суду України, м. Київ

Предмет доказування в конституційному судовому процесі європейських країн (кельзенівська модель)

Стаття присвячена актуальним, однак недостатньо дослідженим питанням, пов'язаним з визначенням філософсько-правових і методологічних засад формування доказової бази в процесі конституційного провадження. Автор акцентує увагу на конституційних нормах зарубіжних країн, у яких визначено предмет доказування в конституційному правосудді, що, як і вітчизняне, побудовано згідно з континентальною, кельзенівською моделлю. Обґрунтовано, що доказування в конституційному судочинстві, організованому за континентальною (кельзенівською) моделлю, має певну специфіку, яка полягає в такому: 1. Європейська (кельзенівська) модель конституційної юстиції передбачає створення спеціальних конституційних судів, які переважно не належать до судової системи і розглядають питання, що охоплені їх компетенцією, поза зв'язком із суспільно-політичними явищами й обставинами, які спонукали звернення до них. 2. Повноваження й основні принципи функціонування органу конституційної юстиції такої моделі визначаються нормами конституцій і конкретизуються відповідними законами. 3. Предмет доказування в конституційному судочинстві за континентальною (кельзенівською) моделлю випливає з повноважень, визначених конституцією, і збігається з предметом розгляду конкретної справи згідно з процедурою, встановленою законом. Його специфіка полягає в тому, що конституційний судовий процес такої моделі обмежений питаннями права, тобто з'ясуванням конституційності або неконституційності об'єктів конституційного судового контролю, а також визначенням суті й змісту об'єктів офіційного тлумачення.

Ключові слова: квазісудовий орган; конституційний контроль; конституційний судовий процес; конституційність; органічний закон; предмет доказування.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. В юридичній літературі проблеми, пов'язані із функціонуванням вітчизняного інституту конституційного судового контролю, досліджувалася багатьма вченими, зокрема: О. О. Бандурою, Ю. В. Бауліним, В. Ф. Бойком, В. Д. Бринцевим, Ю. М. Грошевим, А. С. Головіним, М. М. Гультаєм, Н. Л. Дроздович, А. Я. Дубінським, В. М. Кампом, Н. І. Клименко, О. Ф. Коні, В. О. Коноваловою, М. В. Костицьким, Н. В. Костицькою-Кушаковою, В. Т. Маляренком, О. М. Мироненком, М. А. Погорецьким, Б. М. Пошвою, П. М. Рабіновичем, О. А. Селівановим, О. О. Селівановим, М. І. Сірим, А. А. Стрижаком, В. М. Шаповалом, В. Ю. Шепітьком та багато іншими.

Проте, не зважаючи на значну кількість публікацій та наукових праць, окремі актуальні питання, зокрема, щодо визначення філософсько-правового статусу органу конституційної юрисдикції та методологічних засад формування доказової бази у процесі конституційного провадження, все ще лишаються недостатньо дослідженими. Особливо в частині визначення предмету та доказів у вітчизняному конституційному правосудді, запровадженому за зразком континентальної, кельзенівської моделі.

Теоретичною основою дослідження є праці філософів-правників, праці вітчизняних та іноземних науковців галузях філософії і права, вітчизняні та зарубіжні нормативно-праві акти та загальновизнані акти міжнародного права.

Метою роботи є винайдення системи заходів щодо:

- визначення філософсько-правового змісту предмету доказування у конституційному судовому процесі європейських країн за континентальною, кельзенівською моделлю;

- осмислення методологічних та процесуальних засад формування системи предметів доказування у зазначеному конституційному судовому процесі;

- виявлення залежності предмету доказування у конституційному судовому процесі від ідеологічної спрямованості суспільно-політичних відносин у соціумі, що знайшла своє відображення та закріплення у конституціях та законах зарубіжних країн, яким врегульовано діяльність органів конституційної юрисдикції континентальної, кельзенівської моделі.

Виклад основного матеріалу. Європейська, континентальна (кельзенівська) модель конституційного контролю передбачає заснування спеціальних судових або квазісудових органів. На відміну від англо-американської, пише професор Г. Смірнов, – ця модель судового процесу ґрунтується на пріоритеті об'єктивного, істинного знання, тобто метою доведення називається об'єктивна істина. І лише в разі неможливості її досягнення, суд повинен задовольнятися таким ступенем ймовірності, якої він досягає при можливому, вичерпному і сумлінному використанні наявних доказів [1, с. 12]

Спеціальні конституційні суди утворені за європейською моделлю конституційної юстиції, як правило, не входять до судової системи (тобто є квазісудовими органами) і розглядають питання, які віднесено до їх компетенції поза зв'язку з обставинами, що спонукали до звернення до цих органів.

«Систему континентального, писаного права, де джерелом права є закони та підзаконні нормативні акти, а судова практика є

похідною, – зазначає О. Селіванов, – запровадила цілковита більшість європейських країн. Тому загальні суди, які є правозастосовними органами правосуддя, не наділені повноваженнями здійснювати конституційний контроль. У зв'язку з цим європейська система конституційного контролю передбачає заснування спеціальних судових або квазісудових органів конституційного контролю. Такими органами є конституційні суди України, Болгарії, Угорщини, Словаччини, Чехії, Румунії, Німеччини, Італії, Іспанії тощо, а також Конституційний Трибунал Польщі. Конституційний контроль за управлінськими рішеннями у Франції здійснює Державна Рада, яка очолює систему адміністративної юстиції» [2, с. 28].

Оскільки конституція – писав Г. Кельзен, – регулює законотворчу діяльність, певною мірою визначаючи тим самим також зміст майбутніх законів, установча влада повинна зважати на те, що норми конституції (виражені загальноприйнятим способом) не завжди і не повністю можуть бути дотриманні, тобто може виникнути ситуація, коли правовий акт, суб'єктивно претендує на статус закону, хоча процес його прийняття або зміст норм створеного через такий акт закону не відповідають конституції. При цьому постає питання про те, кого конституція повинна уповноважити вирішити питання (тобто *de facto* доказати)¹, чи відповідає в конкретному випадку конституції документ, суб'єктивним сенсом якого заплановано бути законом з точки зору конституції, також законом і за своїм об'єктивним змістом, щоб діяти в цій іпостасі. У такому випадку Конституція може уповноважити на це особливий правовий орган або якийсь особливий суд вирішувати питання про конституційність цього закону [3, с. 334].

Таким чином, як вказував професор університету Пол Сезан (Франція) Л. Фаворі², «сьогодні в більшості країн, які сприйняли кельзенівську модель, визнається, що конституційне правосуддя знаходиться поза трьох гілок влади, забезпечуючи дотримання ними своїх повноважень» [4, с. 14].

Водночас, – застерігав Г. Кельзен, – органи, покликані до застосування законів, не можуть бути, з точки зору здорового глузду, уповноважені застосовувати в якості закону все те, що

¹ Примітка автора.

² Луї Фаворі (фр. *Louis Favoreu* 1936–2004) – відомий французький фахівець з публічного права, професор та президент університету Пол Сезан (прим. автора).

виявляє його суб'єктивний сенс. якийсь мінімум права на перевірку (тобто *de facto* на доказування)³ конституційності повинен бути залишений за цими органами. Якщо для здобуття зобов'язувальної сили закони повинні бути опубліковані урядом в офіційному виданні воно видане в якості закону в друкованому за дорученням уряду документі. Однак такі органи не повноважні перевіряти, чи прийнято щось, опубліковане в якості закону, в рамках передбаченого конституцією процесу і з передбаченим конституцією змістом [3, с. 335].

Наші знання про буття права, пише професор О. Бандура, – є продуктом пізнавальних процесів, які вивчаються правовою гносеологією в складі загальної. Слід також урахувувати, що правова гносеологія пристосовує положення філософської гносеології до сфери права, модифікує їх відповідно до специфіки правового буття. Правову гносеологію в широкому контексті можна визначати як складову правової онтології, оскільки пізнавальні процеси в праві є частиною правового буття. Правове буття (правова реальність) містить у собі правові ситуації, правовідносини, правові норми й інститути. Правові ситуації можна розглядати як ланку, яка пов'язує між собою соціальне буття та правові відносини, норми, інститути, слугуючи їх джерелом. Правові антропологія, праксеологія, аксіологія та гносеологія настільки впливають на правову онтологію, що істотно визначають її зміст. Ґрунтовне осягнення правової онтології неможливе без урахування їх впливу [5, с. 62].

Предмет доказування в конституційному судочинстві за континентальною (кельзенівською) моделлю, як правило, випливає з повноважень, визначених конституцією та збігається з предметом розгляду конкретної справи згідно з процедурою, встановленою законом. Його специфіка полягає в тому, що конституційний судовий процес такої моделі обмежений питаннями права, тобто з'ясуванням конституційності або неконституційності об'єктів конституційного судового контролю, а також визначення суті і змісту об'єктів офіційного тлумачення.

Як зазначав з цього приводу Г.Кельзен, предметом конституційного контролю, з точки зору теорії права, є законодавчі норми, правопорядок, відносини між різними правопорядками, з метою забезпечення юриста (правознавця і практика) розумінням і описом позитивного права [3, с. 9].

³Примітка автора.

Наприклад, виходячи з повноважень Конституційного суду, визначених Конституцією Австрії до предмета доказування в австрійському конституційному судовому процесі можна віднести:

- конституційність «майнових правових вимог... які не підлягають ні вирішенню у звичайному судовому порядку, ні виконанню шляхом прийняття рішення органом управління» (ст. 137);

- спірні питання «між судами, між землями, землею і Федерацією» (ст. 138);

- конституційність «законів Федерації або земель»;

- протиправність державних договорів (ст. 140a);

- відповідальність верховних органів Федерації і земель за допущені ними в ході їх офіційної діяльності винні правопорушення», включаючи федерального президента, членів уряду, депутатів, губернаторів земель, органів влади столичного міста Відня (ст. 142);

- рішення органів управління і справи про порушення норм міжнародного права (с. 144–145) [6] тощо.

До предмета доказування конституційного судового процесу у Федеральному Конституційному Суді згідно зі ст. 93 Конституцією ФРН, належить, зокрема:

- обсяг прав і обов'язків верховного федерального органу або інших учасників, які ... наділені власними правами (п. 1 ч. 1);

- формальна і фактична сумісність федерального права і права землі з Основним законом (п. 2 ч. 1);

- права та обов'язки Федерації і земель, зокрема, при виконанні землями федерального права і при здійсненні федерального нагляду (п. 3 ч. 1);

- дії публічної влади за конституційними скаргами щодо порушення основних прав позивача (п. 4-а ч. 1) тощо [7].

Виходячи з повноважень Конституційного суду визначених ст. 167 Конституції Республіки Сербія, до предмета доказування конституційного судового процесу слід віднести:

- конституційність законів та інших нормативно-правових актів;

- відповідність законів та інших правових актів загальноприйнятим нормам міжнародного права і ратифікованим міжнародним угодам (ч. 1);

- конституційність ратифікованих міжнародних угод (ч. 2);

- конституційність статутів та загальних нормативно-правових актів автономних провінцій і суб'єктів місцевого самоврядування (ч. 4);

– конституційність нормативно-правових актів організацій з делегованими державними повноваженнями, політичних партій, професійних спілок, громадських об'єднань і колективних угод (ч. 5) [8] тощо.

Як впливає з повноважень Конституційного Трибуналу, визначених Конституцією Республіки Польща, предметом конституційного судового контролю, можна визначити, зокрема:

- конституційність законів та міжнародних договорів;
- конституційність приписів права, що видаються центральними державними органами;
- конституційність цілей або діяльності політичних партій тощо (ст. 188);
- компетенції центральних конституційних органів державної влади (ст. 189) [9].

Значна кількість конституції європейських країн відносить до функції конституційного правосуддя здійснення конституційного судового контролю за дотриманням законодавства при проведенні виборів та референдумів. У таких випадках до предмета доказування у конституційному судовому процесі належить, наприклад:

– наявність порушення законів про вибори під час виборів Президента Республіки або членів Сейму (ст. 105 Конституції Литовської Республіки) [10];

– конституційність рішення про затвердження або не затвердження мандата депутата Національної Ради;

– конституційність і законність виборів Президента, до Національної ради та до органів територіального самоврядування;

– достовірність підсумків референдуму та народного голосування про відкликання Президента (ст. 129 Конституції Словачкої Республіки) [11];

– правильність обрання Президента, депутатів і сенаторів, в разі її оскарження та обґрунтованість протестів на результати голосування з цих питань;

– правильність проведення всіх заходів референдуму, передбачених Конституцією (ст. 58–60 Конституції Франції) [12].

Як правило, до повноважень органів конституційної юрисдикції континентальної моделі також належить вирішення питань, пов'язаних із усуненням з постів посадових осіб. У таких випадках до предмета доказування конституційного судового процесу відносяться, зокрема:

– стан здоров'я Президента в контексті можливості виконувати йому надалі свої обов'язки;

– конституційність конкретних дій членів Сейму та державних посадових осіб, щодо яких порушено справу про імпичмент (ст. 105 Конституції Литовської Республіки) [10];

– обґрунтованість звинувачення Національної ради Президента з питання про умисне порушення Конституції або про зраду Батьківщині (ч. 5 ст. 129 Конституції Словацької Республіки) [11].

Від конституції в матеріальному сенсі потрібно відрізнити конституцію в формальному розумінні як правового акту найвищої юридичної сили, який містить не тільки норми, що регулюють створення спільних норм права (законодавство), а й норми, пов'язані з іншими політично важливими предметами та юридично значущими обставинами. Зокрема, – як писав Г. Кельзен, – така конституція містить твердження, згідно з яким «норми, що містяться в цьому документі (конституційному законі), можуть бути змінені або скасовані не так, як звичайні закони, а за складніших умов і шляхом особливої процедури» [3, с. 279]. Предметом доказування у передбачених конституціями європейських країн таких випадках, можуть бути питання конституційності не тільки законів, а й їх проектів, наприклад:

– органічні закони⁴ до їх промугляції, законодавчі пропозиції, до їх винесення на референдум і регламенти палат Парламенту до початку їх застосування, повинні бути представлені до Конституційної ради, який висловлюється про їх відповідність Конституції (ст. 61 Конституції Франції) [12].

Як зазначалося, зазвичай, повноваження органу конституційної юрисдикції європейської країни континентальної (кельзенівської) моделі, визначає безпосередньо конституція, а не закони, до предмета регулювання яких, як правило, відносяться процесуальні та організаційні аспекти функціонування конституційного правосуддя.

До виключень з цього правила слід віднести Конституцію Республіки Латвія, відповідно ст. 85 якої :

«У Латвії існує Конституційний суд, який у межах встановленої законом компетенції розглядає справи про відповідність Конституції законів, а також інші справи, передані законом до його компетенції» [13].

⁴ Органічний закон, в деяких країнах іменується фундаментальний або конституційний, – закон, що регулює основи державного ладу та найчастіше приймається за прямим приписом конституції і є або рівним конституції за юридичною силою, або знаходиться між звичайними законами і конституцією (прим. Автора).

Відповідно до питань, що підлягають розгляду в Конституційному суді законом та складають предмет доказування у конституційному судовому процесі, віднесено, зокрема:

- конституційність законів;
- конституційність міжнародних угод, підписаних або укладених Латвією;
- відповідність інших законів та нормативних актів або їх частин нормам (актам) вищої юридичної сили;
- відповідність інших актів Сейму, Кабінету Міністрів, Президента, Спікера Сейму та Прем'єр-міністра, за винятком адміністративних актів, з законом;
- конституційність закону, яким уповноважений Урядом, міністр призупинив рішення, прийняте органом місцевого самоврядування;
- відповідність Латвійських національних правових норм Латвійським міжнародним угодам, що не суперечить Конституції (ст. 16 Закону про Конституційний суд Латвії) [14].

Крім цього, законами нерідко уточнюються межі конституційних повноважень цих органів, у контексті розгляду та вирішення виключно питання права.

Так, закон про Конституційний суд Італії містить припис, згідно з яким «конституційний контроль за законом чи актом, що має силу закону, виключає будь-яку оцінку політичного характеру та використання парламентом своїх дискреційних повноважень» (ст. 28) [15]. Такої ж позиції дотримуються і конституційні суди ряду країн, так, – пише суддя Конституційного трибуналу Республіки Польща у відставці Л. Гарліцький, – в одному з рішень Конституційного суду Іспанії наголошується, що сфера політичної діяльності державної влади «знаходиться поза контролем суду», а Конституційний суд Австрії, вказавши, що «політика (правова, економічна, культурна, податкова» і т. д.) знаходиться поза сферою конституційного контролю», тим самим підкреслив, що критерієм конституційності будь-якого рішення, прийнятого законодавцем, «не може служити оцінка його доцільності, політичної ефективності або доцільності» [16, с. 213]

Висновки. Таким чином, викладене у цій статті, на наш погляд, дозволяє зробити висновки про те, що доказування в конституційному судочинстві, організованому за континентальною (кельзенівською) моделлю має певну специфіку, яка полягає у такому:

1. Європейська (кельзенівська) модель конституційної юстиції передбачає створення спеціальних конституційних судів, які, як правило, не входять у судову систему і розглядають питання

віднесені до їх компетенції поза зв'язку суспільно-політичними явищами та обставинами, які спонукали звернення до них.

2. Повноваження та основні принципи функціонування органу конституційної юстиції такої моделі, у більшості випадків, визначаються нормами конституцій і конкретизуються відповідними законами.

3. Предмет доказування в конституційному судочинстві за континентальною (кельзенівською) моделлю, як правило, випливає з повноважень, визначених конституцією та збігається з предметом розгляду конкретної справи згідно з процедурою, встановленою законом. Його специфіка полягає в тому, що конституційний судовий процес такої моделі обмежений питаннями права, тобто з'ясуванням конституційності або неконституційності об'єктів конституційного судового контролю, а також визначення суті і змісту об'єктів офіційного тлумачення тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Смирнов Г. К. Восстановление в УПК РФ объективной истины как цели доказывания / Г. К. Смирнов // Уголовный процесс. – 2012. – № 4. – С. 10–17.
2. Селіванов О. Порівняльний аналіз процедури розгляду справ у Конституційному Суді України та державах Європейського Союзу / О. Селіванов // Віче. – 2015. – № 10. – С. 26–31.
3. Кельзен Г. Чистое учение о праве. – 2-е изд. / пер. с нем. М. В. Антонова, С. В. Лёзова. – СПб. : Алфе-Пресс, 2015. – 542 с.
4. Favoreu L. La Constitutio net sonjuge / L. Favoreu. – Paris : Economica, 2014. – 1260 p.
5. Бандура О. О. Онтологія права як складова філософії права (деякі міркування) / О. О. Бандура // Філософські та методологічні проблеми права. – 2016. – № 2 (12). – С. 55–66.
6. Конституція Австрійської Республіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=159&page=11>. – Назва з екрана.
7. Конституція Федеративної Республіки Німеччина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=155&page=3>. – Назва з екрана.
8. Конституція Республіки Сербії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=369&page=4>. – Назва з екрана.
9. Конституція Республіки Польща [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=112&page=3>. – Назва з екрана.
10. Конституція Литовської Республіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=115>. – Назва з екрана.
11. Конституція Словачької Республіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=110>. – Назва з екрана.
12. Конституція Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=138&page=2>. – Назва з екрана.
13. Конституція Республіки Латвія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=116>. – Назва з екрана.
14. Constitutional Court Law [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.satv.tiesa.gov.lv/en/2016/02/04/constitutional-court-law>. – Title from the screen.
15. Normesulla costituzione e sulfunzio namento dellac ortecostituzionale. – Legge 11 marzo 1953, n. 87 // Gazzetta Ufficiale. – 1953. – N. 62. – 14 marzo.
16. Garlicki L. Polskie prawo konstytucyjne. Zaryswy kładu / L. Garlicki. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 1998. – 524 p.

REFERENCES

1. Smirnov, G.K. (2012). Vosstanovlenie v UPK RF obektivnoi istiny kak celi dokazyvaniia [Restoration in the Criminal Procedure Code of the Russian Federation of objective truth as the goal of proof]. *Ugolovnyi process, Criminal Procedure*, 4, 10-17 [in Russian].
2. Selivanov, O. (2015). Porivnialnyi analiz protsedury rozhlidu sprav u Konstytutsiinomu Sudi Ukrainy ta derzhavakh Yevropeiskoho Soiuzu [Comparative analysis of the proceedings of cases in the Constitutional Court of Ukraine and the European Union states]. *Viche, Veche*, 10, 26-31 [in Ukrainian].
3. Kelzen G. (2015). *Chistoe uchenie o prave [Pure doctrine of law]* (2nd ed.). (M.V. Antonov, S.V. Leozov, Trans). SPb.: Alef-Press Pure doctrine of law [in Russian].
4. Favoreu, L. (2014). *La Constitutio net sonjuge*. Paris: Economica.
5. Bandura, O.O. (2016). Ontolohiia prava yak skladova filosofii prava (deiaki mirkuvannia) [Ontology of law as a component of the philosophy of law (some considerations)]. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava, Philosophical and methodological problems of law*, 2(12), 55-66 [in Ukrainian].
6. Konstytutsiia Avstriiskoi Respubliki [Constitution of the Austrian Republic]. (n.d.). *worldconstitutions.ru*. Retrieved from <http://worldconstitutions.ru/?p=159&page=11> [in Ukrainian].
7. Konstytutsiia Federatyvnoi Respubliki Nimechchyna [Constitution of the Federal Republic of Germany]. (n.d.). *worldconstitutions.ru*. Retrieved from <http://worldconstitutions.ru/?p=155&page=3> [in Ukrainian].
8. Konstytutsiia Respubliki Serbii [Constitution of the Republic of Serbia]. (n.d.). *worldconstitutions.ru*. Retrieved from <http://worldconstitutions.ru/?p=369&page=4> [in Ukrainian].
9. Konstytutsiia Respubliki Polshcha [Constitution of the Republic of Poland]. (n.d.). *worldconstitutions.ru*. Retrieved from <http://worldconstitutions.ru/?p=112&page=3> [in Ukrainian].
10. Konstytutsiia Lytovskoi Respubliki [Constitution of the Republic of Lithuania]. (n.d.). *worldconstitutions.ru*. Retrieved from <http://worldconstitutions.ru/?p=115> [in Ukrainian].
11. Konstytutsiia Slovatskoi Respubliki [Constitution of the Slovak Republic]. (n.d.). *worldconstitutions.ru*. Retrieved from <http://worldconstitutions.ru/?p=110> [in Ukrainian].
12. Konstytutsiia Frantsii [Constitution of France]. (n.d.). *worldconstitutions.ru*. Retrieved from <http://worldconstitutions.ru/?p=138&page=2> [in Ukrainian].
13. Konstytutsiia Respubliki Latviia [Constitution of the Republic of Latvia]. (n.d.). *worldconstitutions.ru*. Retrieved from <http://worldconstitutions.ru/?p=116> [in Ukrainian].
14. Constitutional Court Law. (n.d.). *www.satv.tiesa.gov.lv*. Retrieved from <http://www.satv.tiesa.gov.lv/en/2016/02/04/constitutional-court-law>.
15. Normesulla costituzione e sulfunzio namento dellac ortecostituzionale. *Legge 11 marzo 1953, n. 87. Gazzetta Ufficiale 14 marzo 1953, n. 62*.
16. Garlicki, L. (1998). *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykladu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Стаття надійшла до редколегії 26.09.2018

Shaptala N. – Ph.D in Law, Judge of the Constitutional Court of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Object of Proof in the Constitutional Trial of European Countries (Cel'zen Model)

The article is devoted to the relevant, but non-investigative, issues related to the definition of the philosophical, legal, and methodological foundations of the formation of the evidence base in the process of constitutional proceeding. The author pays particular attention to the constitutional norms of foreign countries, which defines the subject of evidence in constitutional justice, which, like the domestic one, is constructed in accordance with the continental model of the Cel'zen. According to the results of the research, the author concludes that evidence in a constitutional proceeding organized by the Continental (Cel'zens) model has a certain specificity, which is as follows: 1. The European (Cel'zens) model of constitutional justice envisages the creation of special constitutional courts, which, as a rule, are not part of the judicial system and consider issues outside the scope of their competence outside the context of socio-political phenomena and the circumstances that prompted the appeal to them. 2. The powers and basic principles of the functioning of the constitutional justice body of such a model, in most cases, are determined by the norms of the constitutions and specified by the relevant laws. 3. The subject of proof in constitutional proceedings in the Continental (Cel'zens) model, as a rule, follows from the powers determined by the constitution and coincides with the subject of consideration of a particular case in accordance with the procedure established by law. Its specificity lies in the fact that the constitutional trial of such a model is limited to issues of law, that is, the clarification of the constitutionality or unconstitutionality of objects of constitutional judicial control, as well as the definition of the essence and content of objects of official interpretation, etc.

Keywords: quasi-judicial body; constitutional control; constitutional court process; constitutionality; organic law; subject of evidence.